Број 14 У Новом Саду у четвртак 19. јануара 1. фебруара) 1912. Година XLVII.

„Застава“ излази сваки дан двапута а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул бр. 22

Поједини вечерњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Хоће новинама да запуше уста.

У Хрватској и Славонији и опет нема сабора. Сада се влада труди да запуши уста опозиционим новинама. А ко за тим иде и боји се јавности, тај не смера на добро.

Ово је јасно као дан, па је то увидело страно новинарство. На све стране се говори, како бавају опозиционе новине у Хрватској и Славонији заплењене. Влади је то неугодно, па покушава да се у званичним „Народним Новинама“ одбрани. Каже, да је крива штампа, јер она кад пише, прелази границе допуштеног. И само зато бивају опозиционе новине заплењене.

„Народне Новине“ од прошлог уторника истичу, как је бан Цувај велики поштовалац штампе, али он је дужан пазити да се не вређају закони. „Народне Новине“ кажу:

„То је једно, и главно, са становишта и закона, а друго је, на што се упозоравају господа, становиште политичко и патриотично. У нашем народу влада већ од година услед политичких трзавица узбуђење, које је штетно по његов и културни и социјални и господарствени живот. Ово узбуђење потенцирано је за задњих избора до политичко страначких страсти, које се до сада нијесу примириле, а које не могу и не смију бити трајном појавом у народном животу, јер би иначе страдали не само горе споменути интереси, него би се напросто угрозио народни опстанак. Зато би наша штампа имала сматрати својом политичком и патриотичном задаћом, да напокон умирно, а не раздражујући дјелује на шире слојеве народа, којему треба повратити нормалан социјално културни живот“.

Истина је, да у Хрватској и Славонији већ од више година постоје трзавице и узбуђење, али које крив томе? Истина је, да би те трзавице и узбуђење требало да престане, али ко спречава да дође до тога? Оне трзавице и узбуђење створиле су владе, које ни најмање не поштују вољу народа, него хоће да приморају грађане, да мисле како влада мисли и да гласају како влада хоће. Кад неко хоће нешто да изведе на силу, наравно је, да настају трзавице и узбуђење. А штампа није ваљда дужна да хвали владе, које тако раде, нити се може од ње тражити, да пише како је народ задовољан и како се народ радује што владе стварају политичке трзавице, кад то није истина.

Кад је дошао бан Цувај, он није предложио, да се води рачуна о жељама држављана, него је предложио да се одмах распусти сабор пре но што се и састао, и по себи се разуме, да га независна штампа не може због тога хвалити. И по себи се разуме, да је то изазвало узбуђење, јер се види, да хоће баш да нагоне грађане да раде и гласају онако, како не желе.

И кад новинарство устаје против тога, онда оно чини своју дужност. Не може доћи до умирења докле се год тако ради. И место да се води рачуна о жељи народа, сад је бајаги штампа крива што има незадовољства. Не може ваљда независно новинарство саветовати народу: Ћути и трпи и још хвали и оно што ти се не допада!

Али се баш то тражи. И „Народне Новине“ прете, ако опозиционе новине не почну друкчије писати, да ће их не само забрањивати, него ће стављати уреднике пред суд.

Не може та претња ништа да помогне. Народно незадовољство има оправдана темеља, зато ће оно постојати све дотле, докле се не промену прилике. Треба да дођу на управу људи који рачунају са жељом народа, који су у стању да учине и поправе што не ваља. А ко то неће или не може, не треба да се прими управе. Може неко запушати новинама уста, може напослетку добити насиљем и другим незаконитим средствима на изборима већину, али тиме неће престати трзавице и узбуђење у народу, него ће још порасти. Те ће трзавице постојати и онда, ако све новине редом буду писале: Грађани искачу из коже од радости и задовољства, што је овако славно стање у земљи.

Ова хајка на новинарство је значајна. Свима, који су хтели онако, како не треба и онако како неће народи, први им је посао био, да опозиционим новинама запуше уста. Али упркос свему том обично нису могли да дођу до цели, а таквим средствима није још нико узрећио земљу и народ.

ПОЗИВ НА ЗБОР.

Срби браћо!

Познато је већ, како је донесен синодални статут и како је потврђен. А сада они, који су то израдили без народа и против народа, проносе гласове, да ће тај статут ванредним путем бити уведен у живот. Стога народ мора устати против истог статута и мора бранити она права, која се тим статутом бришу.

На позив управе српске народне радикалне странке 28 децембра прошле године одржан је велики митрополијски збор у Новом Саду, који је заузео положај против поменутог синодалног статута. Али је уједно решио и то, да присталице радикалне странке на све стране приређују зборове, који ће подићи свој глас против овог новог јуриша на народна права.

Потписани, као чланови српске народне радикалне странке, прихватили су ту поруку, и решили, да се у Великој Кикинди одржи епархијски народни збор за епархију темишварску, који би такође подигао свој глас против синодалног статута. А збор овај одржаће се 22. јануара (4. фебруара) 1912 године у дворани народне гостионице у недељу у два сата после подне са дневним редом:

Синодални статут и српска народна црквена автономија.

Позивају се овим присталице српске народне радикалне странке, да на овај збор дођу што многобројније. Нека се чује громки народни глас, јер је: Глас народа, глас сина божјег!

Долази 60 потписа.

У одбрану српске народне црквене автономије.

Пишу нам из *Парабуђа*: Наша црквена скупштина решила је 16. јануара о. г. на предлог Ђоке Рацкова једногласно, да се придружи протесту новосадске српске православне црквене општине против синодалног штатута.

*

Пишу нам из *Фелдварца*: Наша црквена скупштина у своју ванредну седницу од 12. (25.) јануара ове год. *једногласно* је решила, да се прикључи протесту новосадске црквене општине против синодалног штатута

*

До сада је протестовала архидијецезална епарх. скупштина, клуб срп. радикалне организације у Будимпешти и ове црк. опћине: Нови Сад, Негославци, Старчево, Стари Сивац, Велики Гај, Војка, Ириг, Тител, Стара Молдава, Доња Ковиљ, Елемир, Кишфалуба, Јарковац, Потпорањ, Сајлад, Вуковар, Фердин, Алибунар, Турија, Сомбор, Турски Бечеј, Милитић, Црепаја, Суботица, Вршац, Ульма, Мол, Модош, Шамуновци, Бегеч, Огар Српски Сентмартон, Бешка, Панчево, Плочица, Крчедин, Иванда, Перлез, Каменица, Нештин, Јарак, Петровчић Жабаљ, Долово, Б очин, Карлово, Дељ, Бараньа Бан, Црвена Црква, Сегедин, Опаво, Платичево, Ватин, Параге, Чортановци, Опатовац, Ст. Шове, Ердут, Добринци, Пирош, Рајево Село Парта, Врањево, Черевић Варјаш, Мали Жам, Нађфала, Павлиш, Баранда, Ново Село, Оросламош, Томашевац, Бешеново, Батајница, Луговет. Неодин, Бајша, Деска, Шандор Рума, Лок, Паланка у Банату. Српски Сентпетар, Турска Кањижа, Лединци, Парабуђ и Фелдварац.

У архидијецези протестовало је 26 општина, у вршачкој пархији 25, у бачкој епархији 20, у темишварској 14 а у будимској 2 општине. Протестовало је 87 општина.

Политички положај у Будимпешти.

Куен прети новим изборима посланика, али у исто време спрема се да по бечком упутству преговара са опозицијом. Један део владине странке захтева, да се уведе опште бирачко право и тако да се створи мир у земљи. Но док Куен и Тиса буду водили главну реч, тешко да ће што од тога бити. Куеновој се претња опозиција не плаши, а не верује ни његовим обећањима, јер док је Тиса са својом групом у владиној странци, тај ће Тиса употребити све могуће, да изгра опште бирачко право. Опозиција не верује, да ће Куен добити овлаштење за нове изборе, јер би се онда новачење морало одложити за идућу годину, а на то у Бечу не би никада пристали. Ако већ буду расписали нове изборе, неће их Куен водити, него овај, који има у програму опште бирачко право. Опозиција се најодлучније спрема за борбу против војене реформе — и за изборе.

Успеси српских новчаних завода.

Српска привредна банка у Руми постигла је у 1911. години чист добитак од К 15.968·03. Укупан је приход био К 78 848·57. Деоничка главница овог завода је 150.000 круна, улога и недељне штедње К 297.981·19. Укупан приход био је К 78.848·57. — Прва ковиљска штедионица у Горњем Ковиљу постигла је у 1911. години чист добитак од К 11.439·92. Укупан је приход био К 54.912·38. Деоничка главница износи К 100.000, резервни фонд К 53.510, улога има К 628 194. — Српска ратарска и обртничка задруга у Иригу постигла је 1911. године чист добитак од К 23.000. Укупан приход био је К 85.976·84. Честичарска главница са делимком износи 185.910 круна 93 пот., улога има К 422·591·60. — Прва задруга за штедњу у Петровом Селу Бачком постигла је 1911. године чист добитак од К 2862·86, пренос добитка из 1910. године К 1461·17, укупан приход био је К 11 064·48. Честичарска главница са делимком износи К 45.092, улога има К 93.407·17, резервни фонд износи К 164·57.

Сви ови заводи су лепо напредовали у саразмери својих капитала, а то је знак, да су заводске управе савесно вршиле своју дужност. Радујемо се овом лепом напретку на привредном пољу.

Св. Сава — храмовна слава у Черевићу.

Пишу нам из Черевића: Нигде ваљда није са толико сјаја и поште прослављен први архиепископ српски св. Сава као код нас у Черевићу. Нема сумње, да св. Саву слави васцело Српство најсвечаније, али Срби Черевићани су дан св. Саве узели као дан славе храма свога. Св. Сава је највећи дан, најсвечанији славски дан. После торжествене и величанствене литургије честити тутори наши Тима Јеремић и Никола Савић

по закључку наше црквене скупштине, приредили су славски ручак, на ком је било много наших најуглед нијих старешина, који су дошли, да са свештеником својим пресеку славски колач. Много родољубивих речи је пало на том ручку, у славу Божју, у славу св Саве и за здравље око трпезе скупљених старешина наших. На слави нам је био као наш добро дошли и мили гост хаџи Радован Петковић, поклоник св. града Јерусалима, свих св. јеванђелских места и св. горе Атонске. Он је био предмет опће пажње и љубави. Одржао је предавање о својем двократном путовању у поменута св. места тако дирљиво, тако узвишено и тронуто, да је многима сузу на око нагонио. Многи народ и мушких и женских и старих и младих и дечице га је необичном пажњом слушао Нема сумње, да је његовим предавањем у много слушатеља подигнута малаксала вера, ободрен дух на све, што је свето, узвишено и племенито. Хвала му на предавању!

Моралан успех славе наше био је велик, јер су Черевићани добро и потпуно схватили значај славског дана, који није у том, да се човек наједе и напије, него да се тог дана научи, на том одабраном скупу, свему, што је лепо, богоугодно и узвишено. Материјалан успех био је као никад до сад. Љубав Срба Черевићана према цркви својој ове се године ваљда највећма показала, јер само та љубав је могла учинити, да је сваки, који је на славу дошао тако обилно дарао св. цркву своју. Ово је била у потпуном смислу права народна слава, на којој је славила свој триумф честитост Срба Черевићана и љубав њина према св цркви својој

Черевићанин.

Светосавска прослава у Турији.

Пишу нам из Турије: Наш вредни учитељ Нићифор Шустран одржао је на св. Саву са школском децом забаву у корист женске задруге. Забава је испала сјајно у сваком погледу. Деца су певала и декламовала, а приказала су и позоришни комад „У лажи је плитко дно“. Приход је био 240 круна, а то је за наше месне прилике сјајан успех. Подрепаши су правили сметње и нису дошли на забаву Није ни чудо, њих в је лист препоручивао да не славе св. Саву. Туријски подрепаши су их послушали, па су се одрекли св. Саве. Сад их бар знамо: ко су и шта су.

Љубавна драма у владичанском двору.

У двору српског темишварског епископа одиграла се јуче љубавна драма. Калфа Ракић дошао је у стан вратара Мијатова и пуцао из револвера на вратареву кћер. Вратарева кћи вратила је Ракићу прстен, јер пати од венеричне болести. Пре три месеца убила се у темишвару пређашња Ракићева вереница, Антонија Халер. Ракић је признао, да је целу ноћ лумповао и онда отишао у двор да убије своју вереницу, јер кад неће да буде његова, нека не буде ничија. Ово је већ трећа Ракићева љубавна драма. Пре годину дана ножем је тешко ранио једну девојку у Сегедину, због чега је протеран оданде

Светосавска беседа у Добринцима

Српско ратарско црквено певачко друштво у Добринцима приређује у недељу 22. јануара (4. фебруара) о. г. светосавску беседу. Програм се састоји из 5 тачака, 4 песме у збору и приказ шаљиве игре „Честитам“.

Бугараши у Мађедонији.

Последњих дана су учестали гласови о зверствима, што их бугарашке чете врше по Мађедонији и Старој Србији. Нема дана, да не стигне који такав глас. Прекјуче је јављено, да су Бугараши у гранишкој шуми, код Скопља убили 9 људи. Јуче је стигао глас, да су у месту Алепи (велеска каза) убили четири човека и две жене и тела им зверски измрцварили. Данас је пак стигао брзојав из Солуна, да су бугарашки револуционари у месту Радовишту у кућу трговца Селима скрили бомбе. Власти дознају за то, и послати војници нађу бомбе и понесу их са собом. Уз пут се једна бомба распрсне и убије 8 војника и једног официра, а уз то и неке тешко рани.

Кратке вести.

— „Нова Слободна Преса“ дознаје, да ће у аустријском сабору законске предлоге о војсци почети расправљати тек онда, када их у угарском сабору изгласају.

— Краљ је јуче примио у аудијенцију заједничког војног министра Ауфенберга.

— Лађа брзопловка „Марта Вашингтон“ отпловила је 29. децембра прошле године (11. јануара о. г) из Трста, 6. (13) јануара била је у Тенерифи, а 15 (28.) јануара стигла је у Рио де Жанејро. Пут преко Великог Океана, од Канарских Острва до Бразилије, превалила је за 9 дана, што није учинио још ни један брод

— У фогарашким бреговима убиби су жандарми чувеног разбојника Андрију Будака, родом из Румуније, кога 150 жандарма гони већ 18 месеци. Будак је починио неколико убиства и пљачки.

— Руски цар одредио је удовој грофа Лава Толстоја годишњу мировину од 10 хиљада рубаља.

— На железничкој станици у Баку, између Залаегерсега и Алшоленд ве, нека господски одевена жена и стурила је из воза једно детенце од две године. Полиција трага за непознатом.

— За последњих десет година умрло је у Француској 564 милионара, чија укупна оставина износи шест милијарди франака.

— Бивши бан Томашић и бивши подбан Чаврак били су у Будимпешти код Куена на ручку. Види се, стара љубав не рђа.

— Јаков Проданов тителски становник тражио је од Матије Манина да му врати 20 потура, а кад овај није хтео, ударио га је 10 пута ножем по глави. Манин је тешко рањен

— У трговини Леополда Шенбергера у Новом Саду појавила се ватра 17. о. м. у 2 сата ноћу и направила штету од 3000 круна.

— Сомборски судбени сто осудио је Фрању Дунђерског, подбележника код апатинског окружног суда, на годину дана тамнице због кривотворења званичних списа и проневере, а подсуца Јосифа Матеса на по године тамнице, као саучесника у злочину

— Опћине Берлишће и Мирковац (код Оравице, крашовско северинска жупанија) већ од 1911. године неће да плаћају работу. Неуплаћена работа износи досад око 13 хиљада круна и управно судиште осудило је становништво тих опћина да има платити у најкраћем року. Сада је за данас одређена у Белој Цркви лицитација, на којој ће се продати сва стока тих опћина.

— У Макову се на железничкој станици пруге Арад—Чанад сударио теретни воз са особним, који је долазио од Сегедина Обе локомотиве, четворо кола теретног воза и поштанска кола особног воза сатрвена су у мле во. Од путника није нико теже ра њен. Влаковође су тешко рањени и уништена је многа роба.

— Будимпештански листови оптужују католичког свештеника у Котори (заласка жупанија, Међумурје) Ђорђа Лајтмана, да шири мржњу против Мађара. Тобожњи грех тога свештеника је, што је у цркви завео словенску службу.

— Ледене санте загатиле су Дунав код Гомбоша, те прети поплава Пакшу и околини. Код Пакша и Герјена вода се већ излила преко обале и преплавила околне низе.

— У Паризу је умро у 74. години живота најплоднији и један од најбољих писаца шаљивих позоришних игара, Алекеандар Бисон.

— У Паризу је преко 30 хиљада писмоноша и нижих поштанских чиновника одржало збор, на коме су одлучили да штрајкују, ако државни тајник не опозове казну, којом је казнио тајника удружења нижих поштанских чиновника

Брзојави „Застави“.

Стигли 19 јануара.

Угарски сабор.

Будимпешта. Седница слабо посећена. Усвојен уговор са паробродским друштвом Адрија.

Револуција у Португалији.

Лисабон. Јуче ухапшено више анархиста У средишту вароши на тргу Флора експлодирала бомба. Једна особа убијена, више њих тешко рањено. У радничком дому откривена радионица за израду бомб. Узапћено много револвера и другог оружја.

Руси и Енглези.

Москва. Енглески гости срдачно дочекани и поздрављени. У говорима истицан значај руско-енглеског пријатељства.

Судар бродова.

Хамбург Услед судара бродова удавило се 8 особа.

Одговорни уредник
Мита Клицин.

Недељни вашарски извештај из Беча.

Свињски вашар 30. јануара.

За данашњи вашар било је пријављено 21 185 комада, дотерано било 13.911 комада и 5698 комада мађарске пасмине, свега 19 609 комада. Вашар био врло лабав. Цене су биле: прима свиње 116 120 потура, средње 112—115, лаке 102—110, сремске 106 до 114 старе 108 - 114, пољске 74 до 100, изнимице 104 потуре по кили живе ваге без потрошарине.

Марвени вашар 29. јануара.

Дотерано 1870 угојених волова и са паше, 268 бикова и крава, свега 2138 комада. Вашар био живљи. — Цене: прима швајцерски К 108—115, изнимице К 116—120, средњи швајцерски К 98—106, прима мађарски К 92—98, изнимице 100, средњи мађарски 86 90, лошији 78—84, бикови мађарски 80—94, изнимице К 96 до 100, краве 50—70, по 100 кила живе ваге без потрошарине

За нашу трговину шпецераја и деликатеса на велико и мало, требамо обичног доброг и солидног

Помоћника

који осим српски још мађарски и немачки говори ступање 15. фебруара или по споразуму.

Велимир Радак и Син
85 1 3 Митровица (Срем)

:|: **КОЛАРСКИ АЛАТ** :|:
на продају.
који је остао иза смрти вешта и чувена у целој околини мајстора, покојног Јована Сретића из Черевића,
продаје се одмах.
За цену ваља се обратити на
ЛЕКСУ СРЕТИЋ
19 3—3 у Черевић (Срем).

ИМАДЕМ 12 ЛАНАЦА
РАЗОРАНИХ ЛИВАДА
ЗА ИЗДАВАЊЕ ПОД АРЕНДУ.
Земља је врло згодна за сејање бостана. За цену обратити се
на Георга Вака у Јарак
бр. 232. (Бачка). 22 3—3

За моју гостиону
потребујем = ДЕЧКА
од 13—14 година старог.
Имре Јанковић, гостионичар,
Нови Сад рибља улица бр. 9.
2147 2—5

За своју ковачку радњу
потребујем ЈЕДНОГ МОМКА
који као такав 4—5 година ради. Плата по способности. Онај, који се разуме у поткивању, имаде првенство. Место је стално; ступити може одмах.
16 3-3 **ИВАН ФУКЕТА,**
ковач и дипломирани поткивач
у Панчеву, Михајловића ул. бр. 13.

За своју мешовиту трговину
потребујем млађег
ПОМОЋНИКА
који је пород мешовите изучио и гвожђарску струку. Ступити може одмах. — **Милан С. Поповић, Иланча** (Illoncz,) 48 2 3

За своју шпецерајску трговину потребујем млађег
ПОМОЋНИКА
који може одма ступити.
С. П. ЈОВАНОВИЋ, ПАНЧЕВО.
35 3—5

Имадем 150 кила
СЕМЕНА
- од детелине луцерне -
пошто је производ из моје баште, то гарантујем да нема виline косице, цена по погодби.
МИЛАН КУТРИШКИ
101 1—1 В л. Средиште.

ПЕЧЕНА КРЕЧА
прве врсте у грумењима може се добити код Krausz Jakab **фабрика кречa,** у Печуву (Pécs) **Ракоцијева ул. бр. 33.** Телефон 4—60. 100. 1—6

Дирека растових
7 метара духачких за хмељару.
имадем на продају
ТЕОДОР ШТЕФКОВ, СТАРА ПАЛАНКА
БАЧКА. 40 1-3

БАГРЕМОВИХ САДНИЦА
трогодишњих, багремових садница за подизање паркова и засађивање алеа, имаде на
ПРОДАЈУ
УПРАВА ВЛАСТЕЛИНСТВА
66 3 3 У РУМИ.

Електрична штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.